

Provisorisk
undervisningsplan för
sinnesslöskolorna

jämte anvisningar för sinnesslöskolornas
organisation m. m.

★

*Undervisningsplanen och anvisningarna fastställda
av Kungl. Skolöverstyrelsen den 12 februari 1946*

★

AB Hasse W. Tullbergs Blankettförlag
Stockholm 1946

Nr 1036

Föreliggande provisoriska undervisningsplan för sinnesslöskolorna är avsedd att prövas under en övergångstid, innan mera slutgiltig plan fastställs. Planen liksom anvisningarna om sinnesslöskolans ändamål och anordning m. m. ha utformats i anslutning till gällande föreskrifter rörande undervisning och vård av bildbara sinnesslöa (SFS nr 477/1944, 821/1944 och 822/1944).

Kungl. Skolöverstyrelsen.

Sinnesslöskolans ändamål och anordning

Sinnesslöskolan har till ändamål att meddela undervisning och uppfostran åt barn, vilka på grund av bristande förståndsutveckling sakna förutsättningar att tillgodogöra sig folkskolans vanliga undervisning eller hjälpundervisning men dock i viss grad äro mottagliga för teoretisk och praktisk utbildning.

Skola för sinnesslöa skall vara anordnad som *internat* med skolehem eller som *externat*, i vilket senare fall lärjungarna bo i föräldrahemmet eller annat enskilt hem.

Vid varje skola bör finnas *försöksavdelning*, där lärjungarnas förutsättning för skolundervisning prövas och elementära begrepp och funktioner inövas, samt *egentlig skolavdelning*, där undervisning meddelas i vanliga skolämnen. För lärjungar, som sakna förutsättning för teoretiska studier men äro mottagliga för praktisk utbildning, bör jämsides med den egentliga skolavdelningen vara anordnad en *arbetsskolavdelning (skolans manuella linje)*.

I skola för sinnesslöa skall lärjunge kvarbliva, så länge skolgången anses vara till gagn för honom, dock högst åtta läsår.

Bildbar sinnesslö, som genomgått sinnesslöskola, skall, såvida han icke prövas lämpligen böra försöksutskrivnas eller utackorderas i kontrollerad familjevård, fortsätta sin praktiska utbildning vid *arbetshem för bildbara sinnesslöa*.

Här ovan nämnda undervisning och vård av bildbar sinnesslö är obligatorisk samt för målsman kostnadsfri, intill dess lärjungen uppnått en ålder av 21 år.

Normer för lärjungarnas uppdelning på läraravdelningar

Statsunderstödd skola för bildbara sinnesslöa må inrättas endast om lärjungeantalet beräknas varaktigt uppgå till minst 6. För sko-

las uppdelning i försöksavdelning, egentlig skolavdelning och arbetskolavdelning (manuell linje) samt lärjungarnas fördelning på läraravdelningar inom var och en av dessa gälla följande grunder.

Särskild försöksavdelning må inrättas endast om lärjungeantalet i densamma beräknas varaktigt uppgå till minst 5. Uppdelning av försöksavdelning på två läraravdelningar må ske endast om lärjungeantalet beräknas varaktigt överstiga 12. Beräknas lärjungeantalet i försöksavdelning varaktigt överstiga 20, må ytterligare en läraravdelning inrättas för varje därutöver påbörjat åtta-tal lärjungar.

Särskild arbetskolavdelning må inrättas endast om lärjungeantalet i densamma beräknas varaktigt uppgå till minst 6.

I egentlig skolavdelning och arbetskolavdelning må uppdelning av lärjungarna ske på två eller tre läraravdelningar endast om lärjungeantalet beräknas varaktigt överstiga respektive 14 och 27. Beräknas lärjungeantalet varaktigt överstiga 40, må ytterligare en läraravdelning inrättas för varje därutöver påbörjat tolv-tal lärjungar.

Där antalet lärjungar i försöksavdelning eller arbetskolavdelning är för lågt att bilda särskild läraravdelning, skola lärjungarna undervisas i den egentliga skolavdelningen eller, vad arbetskolavdelningens lärjungar beträffar, beredas lämplig sysselsättning och utbildning på annat sätt.

Skolans allmänna organisation

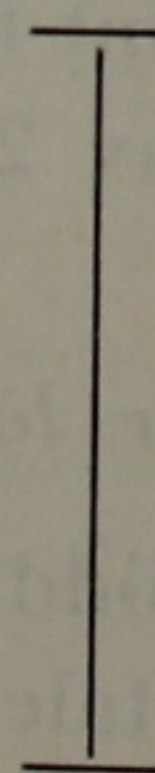
Fullständig sinnesskola bör innefatta följande skolstadier:

Försöksavdelning Kl I
» II

Egentlig skolavdelning

Grundkurs Kl 1
» 2
Mellankurs » 3
» 4
Övre kurs » 5
» 6
Fortsättningskurs .. » 7
» 8

Skolans manuelle linje

Skolans anordning med hänsyn till antalet läraravdelningar

Alltefter barnantalets storlek fördelas de olika skolklasserna på följande skolformer.

Försöksavdelningen:

<i>a-form</i>	<i>b-form</i>
Kl I en läraravd.	Kl I } en läraravd. » II }
» II » »	

Egentliga skolavdelningen:

<i>A-form</i>	<i>B1-form</i>	<i>B2-form</i>	<i>B3-form</i>
Kl 1 en läraravd.	Kl 1 } » 2 } en läraravd. » 3 } » 4 } » » 5 } » » 6 } »	Kl 1 } » 2 } en läraravd. » 3 } » 4 } » » 5 } » » 6 }	Kl 1 } » 2 } » 3 } » 4 } » 5 } » 6 }
» 2 » »			
» 3 » »			
» 4 » »			
» 5 » »			
» 6 » »			

Fortsättningskurs:

<i>A-form</i>	<i>B-form</i>
Kl 7 en läraravd.	Kl 7 } en läraravd. » 8 }
» 8 » »	

Anm. Vid uppdelning av barnantalet i läraravdelningar på annat sätt än ovan angivits bör skolformen betecknas såsom en blandform eller variant av ovanstående former, ex. aB1 eller B2v.

Läroämnen och timplaner

Försöksavdelningen

	Antal veckotim.	
Uppfattnings- och reaktionsövningar samt verksamhetsövningar	10	Timplanen anger här endast ungefärliga fördelningen av tiden för olika övningar. I praktiken inflätas de olika övningarna i varandra.
Talövningar	6	
Sång och sånglekar	3	
Gymnastiska lekar	3	
Arbetsövningar och småbarnsslöjd	6	
Summa	28	

Anm. Övningar ägnade att uppväcka och fördjupa lärjungarnas förmåga att känna stämning och andakt inläggas som led i undervisningen, där så lämpligen kan ske, exempelvis i anslutning till någon psalm, sång, berättelse, högtid eller dylikt. I ämnet uppfattnings- och reaktionsövningar ingå s. k. sinnesövningar samt motoriska övningar.

Den egentliga skolavdelningen

	Grund- kurs Antal vtr	Mellan- kurs Antal vtr	Övre kurs Antal vtr
Kristendomskunskap	1	2	2
Modersmålet	8	8	8
Räkning	3	4	4
Hembygdskunskap med arbetsövningar	6	5	—
Geografi och naturkunnighet med arbetsövningar ..	—	—	5
Historiska berättelser	—	—	1
Sång och sånglekar	2	2	2
Gymnastik, lek, idrott och friluftsvksamhet	3	3	3
Slöjd	10	10	10
Trädgårdsskötsel	—	—	—
Summa	33	34	35

Fortsättningskurs

	Alt. I Antal vtr	Alt. II Antal vtr
Kristendomskunskap	1	1
Modersmålet	5	3
Räkning	3	2
Geografi och naturkunnighet	2	1
Medborgarkunskap	1	1
Sång	1	1
Gymnastik, lek, idrott och friluftsvksamhet	2	2
Slöjd	18	22
Hushållsgöromål	5	5
Trädgårdsskötsel	—	—
Summa	38	38

Anmärkningar till timplanerna:

1) Med iakttagande av angivet antal undervisningstimmar i veckan skall den dagliga undervisningen i allmänhet icke överstiga i försöksavdelningen 5 timmar, i den egentliga skolans sex lägsta klasser 6 timmar samt i fortsättningskursen 7 timmar. Varje undervisningstimme bör i regel omfatta 40 minuter. Mellan två undervisningstimmar i följd bör förekomma en rast på 15 minuter. Måltidsrast bör icke göras kortare än 30 minuter.

2) Till morgonandakt anslås 10 minuter före första undervisningstimmen, vilken andakt, där så befinnes lämpligt, anordnas gemensamt för flera klasser.

3) 6 hela eller 12 halva läsdagar under läsåret skola användas för av lärare ledda lekar, idrottsövningar och andra övningar i det fria.

4) Där undervisning i trädgårdsskötsel höst och vår lämpligen kan ordnas, tages tid till sådan undervisning från övriga ämnen, varvid dock tillses, att intet ämne blir särskilt lidande på anordningen.

5) Undervisning i hushållsgöromål bör helst utsträckas över läsåret med en dags skolköksarbete i veckan för varje avdelning.

6) Undervisning på lärorummet bör, där så befinnes ändamålsenligt, kunna utbytas mot undervisningsutflykt.

7) Läxuppgifter böra i regel icke förekomma vid sinnesslöskola.

8) Timplanen är avsedd att tjäna till huvudsaklig ledning, men möjlighet bör föreligga att i den mån förhållandena så påkalla göra avvikelser därifrån, om proportionen mellan ämnenas sammanlagda årliga timtal bibehålles.

Sinnesslöundervisningens mål, arbetssätt m. m.

Målet för undervisningen vid sinnesslöskolan bör vara att göra lärjungarna i möjligaste mån livsdugliga och socialt anpassbara. Vad detta innebär i fråga om vissa bestämda kunskaper och färdigheter, angives i följande mera detaljerade översikter över sinnesslöundervisningens mål.

I försöksavdelningen skall eftersträvas att utveckla barnens uppfattning av enkla, alldagliga företeelser i deras liv och att uppöva deras förmåga att utföra enkla ändamålsbetonade handlingar, som kunna ha betydelse för deras utveckling till att kunna reda sig själva. Försöksavdelningens uppgift skall dessutom vara att söka utröna barnets förutsättningar att kunna tillgodogöra sig fortsatt utbildning vid sinnesslöskola.

I den *egentliga skolavdelningen* skall meddelas kunskaper och färdigheter huvudsakligen i läsning, räkning och skrivning samt ges den livsorientering i övrigt, som är nödvändig, för att lärjungarna hjälpligt skola kunna infogas i samhällslivet och dess uppgifter. Dessutom bör den sinnesslöe övas i sång, teckning och slöjd samt ges den fysiska fostran, som är nödvändig för vinnande och bevarande av hälsa och krafter.

I fortsättningskursen skola de inhämtade kunskaperna och färdigheterna fördjupas och utvidgas. Där skall den unge även meddelas någon kunskap i samhällslära samt erhålla en mera yrkesbetonad undervisning i praktiskt arbete, bl. a. i husliga sysslor.

De olika alternativen i timplanen för fortsättningskursen äro avsedda att ge möjlighet att välja en mer eller mindre praktiskt betonad linje, alltefter förhållandena i olika fall.

Skolans manuella linje, vilken är avsedd för sådana lärjungar, vilka visserligen icke kunna lära läsa, skriva och räkna men äro

mottagliga för praktisk utbildning, har till syfte att uppöva lärjungarnas händighet, uppfattning och självverksamhet samt lära dem vissa slöjdarter.

Mål och arbetssätt vid undervisningen i de olika läroämnena angivas under följande särskilda rubriker:

Uppfattnings- och reaktionsövningar samt verksamhetsövningar

Dessa övningar, som äro grundläggande för den övriga undervisningen, ha till syfte att genom lämpliga naturliga eller konstruerade hjälpmedel sätta barnens sinnen i funktion, öva barnens förmåga att snabbt och säkert reagera för olika intryck samt att giva dem klara föreställningar och begrepp om de företeelser, som närmast beröra deras liv. Verksamhetsövningarna, som utgöra en mera utvidgad tillämpningsform av reaktionsövningarna, avse jämväl att uppöva barnens förmåga att utföra enkla uppdrag och att självständigt följa olika handlingskedjor.

Uppfattnings- och reaktionsövningarna avse att mera planmässigt än eljest kan ske uppöva de sinnesslöa barnens förmåga att bruka de fem sinnen, uppfatta och benämna tingen och deras egenskaper samt att på ändamålsenligt sätt utföra enkla rörelser och rörelsekombinationer. Ehuru dessa övningar företrädesvis höra hemma i försöksavdelningen och i skolans manuella linje, böra de i mera utbyggd form förekomma även på den egentliga skolans låg- och mellanstadier, närmast i samband med arbetsuppgifter i hembygds-kunskap. Särskilt äro dylika övningar nödvändiga för barn med speciella defekter samt för motoriskt oskickliga, okoncentrerade och flyktiga barn.

Övningarna böra på lämpligt sätt kombineras, så att olika sinnen medverka, och svårighetsgraden bör stegras, allteftersom färdighet uppnås i de mera elementära övningarna.

För uppövning av barnens motorik, särskilt de finare motoriska koordinatio- nerna, som hos de sinnesslöa ofta äro dåligt utvecklade, böra anordnas syste- matiska handlingsövningar med krav på precision, snabbhet och ändamålsenlig- het. Goda övningar för uppövning av motoriken äro exempelvis att knäppa, knyta, snöra, klippa, vika, träda tråd i nål, nysta garn m. m., liksom bollkast- ning, pilkastning, ringkastning, kägelspel, »hoppa hage», »plocka lingon med knappnål» m. fl.

I anslutning till uppfattnings- och reaktionsövningarna övas även barnens upp- märksamhet, minne och fantasi samt koncentrations-, kombinations- och om- dömesförmåga. Övningarna förbindas intimt med språkövningar och samordnas efter hand till mera komplicerade tillämpningsövningar.

Sistnämnda övningar kunna bedrivas dels som klassövningar med samtliga

barn samtidigt, dels ock som individuella övningar, under vilka barnens självverksamhet i högre grad tages i anspråk.

För övningarna bör finnas rikhaltig och omväxlande övningsmateriel, som fortgående bör utökas med nya varianter. Materielen bör vara intresseväckande, avpassad efter sitt ändamål samt hållbar. I fråga om vissa spel bör dessutom krävas, att de äro lätt kontrollerbara. För att ge barnen tillfälle att följa sina egna intressen och skapa på egen hand bör man emellanåt låta barnen själva välja materiel och sysselsättning.

Uppfattnings- och reaktionsövningarna böra successivt övergå i mera sammansatta verksamhetsövningar, som närma sig formen för vardagliga sysslor i ett hem.

Kristendoms-kunskap

Kristendomsundervisningen har till uppgift att på ett sätt, som kan främja lärjungarnas religiösa och sedliga utveckling, giva dem en efter deras mottaglighet och behov avpassad kunskap om kristendomens innehåll samt om bibelns och den kristna kyrkans främsta gestalter.

I försöksavdelningen och i skolans manuella linje, där barnen ej äro mogna för kristendomsundervisning i egentlig bemärkelse, kan denna förberedas genom att läraren någon kort stund dagligen samlar barnen, låter dem knäppa sina händer och sjunga en enkel sång eller psalm, exempelvis Tryggare kan ingen vara, eller läsa en kort, enkel bön. Vid jultiden böra också försöksavdelningens barn få veta något om julens kristna innebörd. Där skolans klasser ha gemensam morgonbön, kunna försöksavdelningens särskilda andaktsstunder helt eller delvis uteslutas.

Texter och psalmer vid morgonandakten väljas delvis med hänsyn till kyrkoårets gång, varvid särskilt de större kyrkliga högtiderna böra sätta sin prägel på andaktsstunden. I övrigt anpassas morgonandakten efter lärjungarnas fattningsförmåga och intresse och ges en sådan form, att även de mindre barnen kunna följa med och få utbyte därav.

Den egentliga kristendomsundervisningen tar sin början först med barnens övergång till den egentliga skolan, då barnen nått en viss skolmognad. Tiden för de första kristendomslektionerna bör dock icke överstiga 25 minuter. Den övriga delen av lektionstimmen kan lämpligen användas till sysselsättningar i anslutning till ämnet, exempelvis teckning, sång, avskrivning av något minnesord eller dylikt.

Lärostoffet vid kristendomsundervisningen bör väljas såväl med hänsyn till lärjungarnas intellektuella utveckling som till deras känsloliv. Alltför sensationella berättelser böra undvikas eller behandlas endast i förbigående.

Skildringarna av de kyrkohistoriska personligheterna böra i första hand syfta till att låta dessa framstå såsom idealgestalter och först i andra hand som led i större historiska sammanhang. Där läraren finner lämpligt, kan kristen-

domsundervisningen anknytas till andra undervisningsgrenar, exempelvis Ansgar, Nordens apostel till historieämnet och Birgitta och klosterväsendet till geografiämnet.

Fortsättningskursens kristendomsundervisning bör samordnas med konfirmationsundervisningen, så att lärjungarna få hjälp med sina uppgifter för denna.

Kristendomsämnets delvis abstrakta natur kräver åskådlighet och liv i framställningen. Fördenskull är det nödvändigt, att framställningen sker muntligt även på högre stadium och stödes av lämpliga åskådningsmedel, såsom föremål, teckningar, tavlor och planscher, kartor, anordningar i sandlåda m. m. Då barnen förvärvat en någorlunda god läsfärdighet, kan en enkel textbok med bibliska berättelser och bilder införas. Läsning direkt ur bibeln bör förekomma endast på det högsta skolstadiet och omfatta huvudsakligen förut kända texter. Läsläsning bör i regel icke förekomma förrän vid tiden för konfirmationsundervisningen. Fordran på ordagrant inlärande av texter bör starkt inskränkas, särskilt under de första skolåren. Vid avslutad skola böra lärjungarna dock ha inlärt ett visst förråd av fasta kunskaper, exempelvis Fader vår, de viktigaste budorden, Välsignelsen, några enkla bibelord och våra mest kända psalmverser. Dessutom böra de känna till innehållet i de ur religiös och etisk synpunkt viktigaste berättelserna ur bibliska historien.

Modersmålet

Modersmålsundervisningen har till uppgift att lära barnen att med tydligt uttal muntligen meddela sig med andra beträffande enkla och vardagliga ting och händelser, att läsa och förstå texter, som till form och innehåll motsvara deras uppfattningsförmåga samt att på ett begripligt sätt och med hjälplig stavning skriftligen uttrycka sig i brev eller andra enkla skrivelser. Undervisningen i detta ämne skall dessutom avse att hos barnen väcka håg för läsning.

Talövningarna spela i sinnesslöskolan en större och mera grundläggande roll än i normalskolan. I försöksavdelning och skolans manuella linje, där barnens språkutveckling ofta kan befinna sig på ett normalt två- eller treårigt barns ståndpunkt och där tillägnandet av språket går långsamt och trögt, måste talövningen i första hand avse att lära barnen förstå och efterkomma enkla tillsägelser, såsom »kom hit», »sätt dig», »öppna dörren» o. s. v. samt att med rent uttal eftersäga enkla ord och uttryck. Särskild omsorg måste därvid ägnas olika slag av talfel hos barnen.

De grundläggande talövningarna böra stå i direkt samband med uppfattnings- och handlingsövningarna, så att sakuppfattning och språkuttryck intimt knyts till varandra och ge varandra stöd. Språkuttrycket bör bli en del av barnens upplevelse av tingen och händelserna. Där så befinnes lämpligt, inordnas »händelserna» i lekar och sketcher, exempelvis hövlighetsleken, där gäster bjudas »var så god» och säga »tack» o. s. v.

I den mån språkförrådet hos barnen växer stegras talövningarnas svårighetsgrad till att omfatta mera komplicerade tillsägelser och mera sammanhängande tal, såsom mycket enkla berättelser och sagor.

Redan på ett relativt tidigt stadium kan man också inrikta sig på ett mera systematiskt inlärande av vissa språkuttryck, såsom användningen av orden jag — mig, du — dig, han — sig — honom, hon — henne, vi — oss o. s. v., vissa tidsformer hos verben, relationsord såsom stor — liten, tjock — tunn, placeringsorden på — under — över — bredvid — bakom — framför o. s. v. Även dessa övningar böra givetvis bedrivas åskådligt med lämpliga sakarrangemang.

För att stimulera samtalen användas i stor utsträckning bilder och bildserier m. m., till vilka beskrivningar, berättelser och sagor anknytas och med vilkas ledning barnen få försöka återgiva dessa, exempelvis sagan om den lilla, lilla gumman.

Så småningom övergå de elementära talövningarna i mera avancerade samtal i samband med exempelvis hembygdsundervisningen och i de satsbildningsövningar, som förbereda uppsatsskrivningen. Samtidigt ta de systematiska övningarna i att förstå vissa ord och uttryck karaktär av språkbyggnadsövningar, genom vilka barnen bibringas en nödtorftig uppfattning av språkets grammatiska byggnad, dock utan att få form av språklära i egentlig bemärkelse.

På skolans högsta stadier kan talövningen så småningom utsträckas till återgivande av några längre berättelser och sagor och till små föredrag, till vilka man ibland kan inbjuda någon annan klass.

Läsövningarna börja först i den egentliga skolans grundkurs men kunna förberedas redan i försöksavdelningen genom att barnen där lära sig ljuda de olika vokalerna och känna till deras bokstavstecken, vilka kunna representeras av mer eller mindre påtagliga föremål och bilder. Som hjälp vid ljudningen bör man även använda spegeln, så att barnet får se sin egen munställning vid olika ljud.

När den egentliga läsundervisningen börjar, bör stor vikt läggas vid att barnet lär sig att själv sammanbinda eller sammanläsa ljuden till stavelser och att känna igen dessa som ord, även om ljuden avvika något från vanligt tal. Denna sammanläsning och identifiering utgör nämligen nyckeln till läskonsten. Så snart barnet känt igen ordet, bör uttalet emellertid omedelbart korrigeras, så att detta får det levande språkets rytm och mjuka, uttrycksfulla klang.

Då läsningen i väsentlig mån även i fortsättningen blir beroende av barnets förmåga att snabbt och säkert samt i rätt ordning sammanläsa ljuden till ljudkomplex, får läsövningen icke forceras, så att barnet börjar gissa. Å andra sidan får läsningen icke heller för länge hållas vid ett alltför mekaniskt förfarande, så att språkets naturliga färg och rytm förloras. En rätt avvägning av läsningens mekaniska och mera levande komponenter är därför nödvändig vid all läsövning.

Läsundervisningen bör stödjas med lämpliga bilder såväl för minnets skull som för stimulerande av intresset, som eljest lätt kan slappna vid sysslandet

med så formella övningar. Den första läsningen bör helst begränsas till enstaka ord, som få representera hela satser. Om barnet redan vid läsningen av dessa enstaka ord får leva sig in i ordbetydelsen och ge uttalet det levande ordets mjuka klang och rytm, grundlägges därvid även den mera sammanhängande läsningens betoning och frasering. Under den första tiden bör läraren texta orden på tavlan och på lösa blad. Läsebok bör införas först efter någon tid.

Urvalet av läsestycken bör göras med stor omsorg, då barnen endast ha utbyte av att läsa sådant, som de äga förutsättningar att förstå. Läraren bör genom utfrågning förvissa sig om att barnen rätt uppfattat det lästa.

Läsning av dialoger och enkla dramatiserade stycken bör införas så snart som möjligt och förekomma under hela skoltiden.

Jämsides med läsningen i bok bör åtminstone under hela grundkursen förekomma läsövningar efter texter, som textas på svarta tavlan eller på lösa blad.

Till vissa tysta läsövningar kan lämpligen användas enkel text med luckor, som barnen få utfylla med ord på lösa lappar, läspussel med kontrollbild på baksidan och andra dylika uppgifter.

Rik tillgång till goda bredvidläsningsböcker är önskvärd, för att läraren skall kunna välja nya läsestycken, i den mån de gamla förlora sitt intresse. Likaså bör vid varje sinnesskola finnas ett skolbibliotek med för lärjungarna lämplig litteratur, bl. a. roliga sagoböcker med färgglada illustrationer, äventyrsböcker m. m.

Skrivövningarna böra så nära som möjligt ansluta sig till tal- och läsövningarna. För att inte i onödan belasta barnets uppfattning och minne med två olika stilsorter är det lämpligt att under första skoltiden använda samma stil för skrivningen som för läsningen (s. k. textstil). Samtidigt bör dock på denna stil kunna ställas det kravet, att den skall innehålla de grundstaplar, som ingå i den kommande skrivstilen, så att övergången till denna blir relativt lätt.

Rätt- och uppsatsskrivningen förberedes med sammanläggning av lösa bokstäver till ord och satser. Relativt snart bör man dock kunna övergå till textning av orden, varvid man bör stödja bokstavsformerna med enkelt linjesystem, exempelvis s. k. enkellinjering med 10 eller 8 mm linjeavstånd och med de höga staplarna utdragna över två mellanrum.

Bästa utbytet av skrivövningarna, språkligt sett, får man, om man redan från början vänjer barnet att utlyssna ljuden ur sitt eget tal och att göra nedteckningen efter detta. Redan på ett tidigt stadium böra barnen sålunda, efter muntlig förberedelse, få efter gehör eller lärarens diktamen skriva sådana enkla ljudenligt stavade ord som ur, år, is, mor o. s. v. Denna ljudenliga nedteckning efter gehör kan sedan rätt snart utvidgas till att omfatta även sådana små satser som »mor är rar», »jag mår bra» o. s. v. På denna färdighet i ljudenlig nedteckning av ord efter gehör grundas och uppbygges sedan en mera utvidgad rätt- och uppsatsskrivningsfärdighet.

Vid inlärande av ordens stavning bör i första hand sådana ord inläras, som oftast förekomma i barnets tal. Som särskilda stavningsfall böra orden be-

traktas endast i den mån tvekan kan tänkas uppstå om stavningen. Sådana ord som ur, år, så, vi, se etc., vilkas stavning lättast inläras som direkt ljudnedteckning, böra icke belasta minnet såsom speciella stavningsfall, vilket däremot bör bli fallet med sådana ord som han, hon, honom, henne, oss, och, aldrig o. s. v. Dubbelteckning i ordslut och mellan två vokaler bör åtminstone delvis inläras som ett slags regelmässig stavning, som bestämmes av det föregående vokalljudet. Lättast sker detta genom sammanställningar sådana som mat — matt, tal — tall, sura — surra, mata — matta o. s. v.

Vid inlärandet av stavsätt, som avvika från det ljudenliga systemet, bör man alltid se till, att stavningen knytes till ordets betydelse. I annat fall får stavningen intet fäste i barnets minne. Om ordbetydelse och stavning få de rätta minnesbanden, blir stavningen också mera spontan än om den läres som regel. I vissa fall torde dock också grupperingar och regler bli nödvändiga för stavningens inlärande.

Uppsatsskrivningen förberedes genom samtal, under vilka barnen få muntligt formulera enkla, korta satser och meningar, som sedan i följd nedtecknas, så att de bilda en sammanhängande uppsats. Som lämpliga förberedelser för uppsatsskrivningen kunna också nämnas nedteckning ur minnet av enkla ramsor och verser.

Småningom övergår man till mera självständiga uppsatsövningar. Dessa böra i början bestå i fritt nedskrivande av korta meningar om något ämne utan strängare krav på sammanhang eller fullständighet. Sedan böra barnen få försöka återgiva korta berättelser och enkelt redogöra för egna upplevelser eller i den övriga undervisningen behandlade lämpliga ämnen. Bilder, som inklistras i skrivboken eller förekomma på annat sätt, äro också utmärkta medel att stimulera uppsatsskrivningen.

Då den sinnesslöe endast i undantagsfall kan beräknas uppnå den färdighet i rättstavning och uppsatsskrivning, som kräves av normala barn, bör undervisningen inriktas på det mest väsentliga av dessa färdigheter. Lärjungarnas rättskrivningsövning bör därför i första hand gälla dels att kunna följa ljudens ordning i det egna talet, dels att i ordslut och mellan två vokaler kunna enkelt och dubbelteckna medljudet på rätt sätt, dels också att i övrigt kunna stava de allra viktigaste orden i språket.

Beträffande interpunktionen torde det räcka, om lärjungen lär sig meningsdelningen och utsättandet av punkt, frågetecken och utropstecken. Skall kommativering inläras, bör det ske efter paussystem. För kommativering efter grammatiska regler räcker den sinnesslöes förmåga icke till.

Vad skrivstilen beträffar bör övergången till densamma lämpligen ske, först då barnen i skolans tredje eller fjärde klass nått en viss fasthet och händighet i textningen. Då det i allmänhet vållar mindre möda att hela tiden hålla en prydlig stil än att oupphörligt behöva rätta en slarvig sådan, bör vid all textning och skrivning eftersträvas största möjliga noggrannhet och prydighet. En vacker stil är också på ett helt annat sätt än en slarvig sådan till glädje och stolthet för barnet.

Räkning

Undervisning i räkning har till uppgift att med särskild hänsyn till vad som fordras i det dagliga livet bibringa barnen en efter deras uppfattningsförmåga avpassad färdighet i muntlig och skriftlig räkning med hela tal ävensom kännedom om mynten och de vanligaste måtten och vikterna samt deras användning och inbördes förhållanden.

Med hänsyn till de sinnesslöa barnens svårigheter att uppfatta talen och talförhållandena är det nödvändigt, att räknefärdigheten uppbygges så grundligt som möjligt och efter en enkel plan. Utgångspunkten för räkningen bör vara ramsan ett-två-tre o. s. v., som psykologiskt sett icke avviker från andra språkramsor av motsvarande längd. När barnet lärt sig att markera varje nytt ord i ramsan med ett taktslag, flyttning av ett föremål eller genom att i ordning peka på en rad föremål, har den första räknefärdigheten inlärts. På denna relativt lätta ramsräkning och ej på talbilder bör den första sammanläggningen och fråndragningen grundas.

Visst antal betyder i detta sammanhang det räknetal, på vilket ramsan slutar vid pekandet på föremålen. Att lägga till eller taga ifrån en eller två blir det samma som att kunna säga, vilket ord i ramsan som kommer efter eller före ett annat.

Alla dessa övningar med ramsräkningen böra drivas till rutin, innan annan räkning påbörjas. Ramsräkningen ger därvid barnet en grundläggande taluppfattning och en färdighet att kunna utifrån ett bestämt antal räkna till eller räkna ifrån. Dessa övningar kunna lämpligen bedrivas på en brokig mängd av undervisningsmateriel, och barnet bör få räkna även taktslag, marschsteg, klockans klämtningar, lokomotivets pustning etc. Huvudsaken är här, att något upprepas och att övningen väcker barnets intresse. Även rytmen kan därvid tas till hjälp. Sålunda kan det bli roligare att ibland säga någon svårlärd del av talserien i viss rytm. Vid denna ramsräkning kan det ofta vara lämpligt att rätt snart utvidga området till 20. Övningsområdet blir därigenom intressantare, utan att svårighetsgraden väsentligt höjes. Tretton, fjorton, femton, sexton o. s. v. är ju egentligen endast en upprepning av tre, fyra, fem sex o. s. v.

När barnet fullständigt behärskar ramsräkningen upp till 20, så att det snabbt och säkert kan säga, vilket tal som kommer före och efter ett angivet tal, är tiden inne att börja bygga upp en mera summarisk sammanläggnings- och fråndragningsfärdighet. Denna färdighet måste grundas på en uppfattning av skillnaden i storlek mellan olika antal föremål av samma slag. Grundvillkoret för inlärandet blir, att barnet lätt skall kunna göra storleksjämförelsen. Så blir icke fallet, om man vid inlärandet arbetar med en brokig blandning av åskådningsmedel. Inlärandet av storleksförhållandena vid sammanläggning och fråndragning måste, för att lyckas, ske med hjälp av ett enhetligt åskådningsmedel. Med detta skola de taloperationer inövas, som sedan tillämpas på olika föremål.

Först när barnen fått se, hur $5 + 1$, $4 + 2$, $3 + 3$ klotsar av samma slag kunna sammanställas till lika stora block om sex klotsar, bör färdigheten prövas på föremål av annat slag.

Gången i denna blockräkning bör alltså bli, att barnet utifrån ett enhetligt undervisningsmedel lär sig behärska sammanläggningen och fråndragningen som ett spel med bestämda kuggar. När detta spel lärts till viss rutin, så att barnet t. o. m. ur minnet kan säga vad $2 + 3$, $3 + 4$, $4 + 5$ o. s. v. är, kan denna räknefärdighet utan större svårighet tillämpas på vilka föremål som helst, även på dem, som barnen aldrig sett.

Den sinnesslöes räknefärdighet i muntlig sammanläggning och fråndragning bör emellertid icke stanna vid ramsräkning och blockräkning med stöd av åskådningsmedel utan kompletteras med kunskap om vissa talförhållanden direkt från sammanställningen av siffrorna. Således bör varje lärjunge redan i grundkursen så vitt möjligt direkt veta, att samtliga följande sifferpar motsvara en summa av tio: $1 + 9$, $2 + 8$, $3 + 7$, $4 + 6$, $5 + 5$. Likaså bör han direkt ur minnet kunna säga vissa andra kombinationer, som lätt kunna inläras som rena tabelltal, exempelvis de rytmiskt uttalade paren $6 + 6$, $7 + 7$, $8 + 8$ men även andra vanliga kombinationer såsom $6 + 7$, $7 + 8$ m. fl. Däremot böra paren $10 + 3$, $10 + 5$, $10 + 7$ o. s. v. icke inläras såsom minnestal utan såsom enkla funktioner i dekadsystemet, där entalsserien upprepas med -ton efter.

Inlärandet av sammanläggning och fråndragning av tal över 10 sker lättast med 10-strängad kulram med 10 kulor i varje rad. Genom sin direkta anslutning till dekadsystemets byggnad och genom den lätthet, med vilken kulorna flyttas utan att borttappas, erbjuder kulramen för nämnda ändamål det bästa tänkbara hjälpmedel. I den mån sammanläggningarna och fråndragningarna utföras på kulramen, få dessa karaktär mera av mekaniska grepp än av svåra räkneoperationer och kunna lättare fattas av lärjungarna. Frigörelsen från det direkta beroendet av hjälpmedlet bör ske successivt genom att lärjungen som övergångsform får i tankarna flytta kulor på en verklig eller låtsad kulram.

Bäst användbar blir kulramen, om den färgas i fyra fält med 25 kulor i varje och kulorna så fördelas på strängen, att de fem kulorna till vänster ha en annan färg än de till höger. Därigenom kan lärjungen lätt se, att $5 + 1$ är 6, $5 + 2$ är 7 o. s. v. utan att behöva räkna kulorna för varje gång. Även i övrigt grupperas kulorna genom denna färgfördelning på ett för en åskådlig räkning fördelaktigt sätt. En mångfärgad kulram är däremot ett för sammanläggning och fråndragning missriktat hjälpmedel, som förvirrar begreppen i stället för att förenkla dem.

Vid skriftlig räkning bör eftersträvas att ge de olika operationerna enkla, fasta former, som automatiskt kunna upprepas vid räkningen. Uppställningen och utförandet böra även för övrigt vara prydliga, med siffrorna väl formade och rätt inplacerade i linjesystemet.

Räkning med pengar och hantering av mynt bör övas under former, som så nära som möjligt likna de situationer, som möta i det praktiska livet (ex. leka handelsbod). Mätningar och vägningar böra flitigt förekomma i samband med

räkning med mått och vikt, och överhuvud bör undervisningen i räkning under hela skoltiden bedrivas i nära anslutning till verkligt eller låtsat handlande. Vid räkning med mynt böra dessa så långt som möjligt betraktas såsom påtagliga enheter, vilka stå i relativt enkla förhållanden till varandra och därför lättare kunna bli föremål för sammanläggningar, fråndragningar, uppdelningar och mångfaldigande än om de betraktas som beteckningar enbart för visst antal ören. Även i övrigt böra sortförvandlingar så långt möjligt förenklas och begränsas till det för vardagslivets behov mest nödvändiga.

Behandlingen av s. k. benämnda exempel bör ske på sådant sätt, att barnet får en stark känsla av det direkta sambandet mellan gången i det praktiska handlandet och gången i räkneoperationen. Inlevelsen i räkneförfarandet bör ytterligare stimuleras genom att räkningen tidvis samlas kring speciella områden, exempelvis köket, handelsboden, järnvägsstationen, posten o. s. v.

Räkneuppgifternas sakinnehåll bör så långt möjligt anknytas till den samtidigt pågående undervisningen i övriga ämnen, särskilt till hembygdsundervisningen och arbetsövningarna, senare även till slöjden och skolköksundervisningen. I samband med räkningen och särskilt i samband med den i kursen för skolans högsta stadium ingående övningen med förande av kassabok bör för barnen framhållas betydelsen av sparsamhet. Även på annat sätt böra barnen uppfostras till sparsamhet exempelvis genom insättning på sparbanksbok.

Huvudräkning bör flitigt övas på alla skolans stadier, och skriftlig räkning inom talområdet 1—1000 bör på det högre stadiet intränas till rutin. Räkneuppgifterna böra vara av enkel konstruktion. Således bör exempelvis i division endast undantagsvis förekomma mer än ensiffriga divisor. Övningsuppgifter med mera än fyrsiffriga tal böra i allmänhet icke förekomma, men barnen böra få lära sig avläsa och skriva även sådana tal.

Vid behandling av decimalbråk bör decimalkommat betraktas mera såsom en praktisk gruppering av kronor och ören än som bråkbeteckning.

Även om räkneförmågan hos olika barn är mycket olika, böra dessa dock så långt möjligt sammanföras i vissa grupper, så att tid vinnes för instruktion. Sammanförandet i grupper ger också åt arbetet en trevligare stämning och tillför detsamma vissa moment av samarbete och tävling, som utebli, om barnet lämnas helt ensamt med sina uppgifter. Gruppering bör ske efter barnens utveckling i varje särskilt fall och bör således icke i B-formerna med nödvändighet följa klassindelningen. Då även mera försigkomna barn ha nytta av repetition av grundläggande färdigheter, kunna emellanåt samtliga barn i en läraravdelning samlas till gemensamma övningar i vissa räkneuppgifter, framförallt huvudräkningsövningar.

Hembygds kunskap med arbetsövningar

Undervisningen i hembygds kunskap med arbetsövningar har till syfte att genom planmässiga iakttagelser i skolan och dess omgivning samt till dessa iakttagelser knutna enkla beskrivningar, berätt-

telser och lämpliga arbetsövningar utveckla barnens uppfattningsförmåga, ordna deras föreställningskrets samt ge dem tillfälle och färdighet att på olika sätt tillämpa och inpräglade det inlärdade i lämpliga lekar och manuella arbeten samt i skapande verksamhet av olika slag, som passar deras kynne och utveckling.

Undervisningen i hembygds-kunskap avser dessutom att främja barnens kännedom om den närmaste bygden, dess natur och arbetsliv och att på samma gång ge dem en första inblick i sådana för den kommande geografiundervisningen grundläggande begrepp som olika naturförhållanden, olika näringar, klimat m. m.

Det sinnesslöa barnets föreställningsvärld är ofta mer eller mindre dunkel, sporadisk och kaotisk. Hembygdsundervisningen bör närmast syfta till att ge de alldagliga företeelserna i barnets liv gruppering, mening och sammanhang. Huset, där barnet vistas och i vilket det relativt oreflekterat går ut och in, bör nu få bli en byggnad med meningsbestämda funktioner, där det finns många olika rum och där golv, väggar, fönster och dörrar ha sina bestämda uppgifter. Barnet skall få se och tänka över, hur huset uppvärms, varför skorstenen sitter på taket, hur vattnet kommer in i vattenledningen etc. På samma sätt bör barnet lära sig se och förstå, hur den föda det äter kommer från åker, trädgård och ladugård och hur den kokas, stekes och gräddas i köket, där man har grytor, kastruller och pannor m. m.

Mängden av enkla praktiska sammanhang, som på detta område kunde behöva bli föremål för klarläggande undervisning är nästan obegränsad liksom de arbetsövningar, som kunna tänkas anordnade i samband med desamma. Det gäller därför att välja, så att man får med det väsentligaste och det som för barnets utveckling har den största betydelsen.

Arbetsövningarna böra givetvis icke begränsas till att omfatta endast ritning, modellering, klippning och dylikt utan ständigt anpassas efter ämnets art. I vissa fall bör exempelvis en enkel lek kunna vara den bästa arbetsövningen. Man leker bl. a., att man kokar mat och att man sitter till bords och skall äta vackert. Man har tallrikar, skedar, knivar och gafflar, man hjälper varandra, och man säger »var så god» och tackar.

En grupp av dylika övningar får man lämpligen från lantgårdens olika områden och bestyr. Ladugård och stall ge goda uppslag för arbetsövningar och lärlekar, exempelvis att av papp göra en ladugård med kor, hästar, kalvar och grisar etc., som man kan ha inne i ladugården eller föra på bete i det fria. Liknande möjligheter till lärlekar och arbetsövningar ge exempelvis handelsbod, post, trafiken i en stad, järnvägsstationen etc.

De flesta av dessa övningar lämpa sig som grupparbeten och böra utföras som sådana med tillbörlig hjälp av läraren. I den mån så lämpligen kan ske, böra dock i övningarna inskjutas dels de mera speciella uppfattnings- och handlingsövningar, som syfta till uppövning av vissa sinnen och muskelrörelser, dels

också sådana individuella verksamhetsövningar, som syfta till uppövning av barnets självverksamhet.

Sådana manuella övningar som klippning, vikning, modellering, teckning m. m. böra insättas som lämpliga led i undervisningens övriga sammanhang, så att de få en bestämd uppgift att fylla. Därigenom utlöses arbetslusten, samtidigt som kraven på noggrannhet och form få en naturlig bas i ändamålsenligheten.

Vid undervisningen om djur- och växtvärld bör stor vikt läggas på djurens och plantornas liv och vård. Barnet skall läras att känna samhörighet med och ansvar för naturen och att älska den. Fågelbord böra finnas utanför skolans fönster och fågelholkar uppsättas i skolans närhet. Tillfälle bör också om möjligt ges barnen att pyssla med blommor och smådjur.

Som förberedande geografiundervisning bör vid undervisningen i hembygds-kunskap inläras sådana begrepp som berg och slätt, sjö, flod, vik, udde, skog, åker och äng etc. Barnet bör också få lära sig något om temperatur och olika väder, om lantbruk, industri, handel och sjöfart m. fl. näringar. Dessa begrepp skola på detta stadium icke göras till föremål för lärd utläggning utan inläras genom direkta iakttagelser samt enkla beskrivningar och berättelser. Barnen böra exempelvis få följa arbetet på en lantgård antingen i verkligheten eller i fantasien genom hjälp av bilder, berättelser, film m. m.

Hembygds-kunskapen bör i stor utsträckning få bli samlingsämne även för den övriga undervisningen i skolan, så att man under olika tider kan låta hela skolarbetet sammanstråla kring en bestämd helhetsuppgift, ett s. k. intressecentrum. Kring detta samlas då även undervisningen i sång, modersmål, räkning etc.

I samband med undervisningen i hembygds-kunskap kan man också lämpligen ordna med små sammanställningar av insamlade växter, frön och frukter, stenar etc.

Ehuru vissa arbetsövningar äro lättare att anordna än andra, exempelvis ritning, klippning, vikning, modellering och dylikt, bör man därför icke försumma andra övningar, som för uppfattningen av företeelserna äro lika viktiga eller viktigare. Således bör man exempelvis komma ihåg, att bollens egenskaper icke läras bäst genom att bollen modelleras och tecknas utan genom att den kastas, studsas, tages i lyra o. s. v. Många arbetsövningar kunna också, såsom ovan nämnts, helt enkelt bestå däri, att man leker en lärlek, där barnen agera, tala, sjunga och spela o. s. v.

Vid all undervisning i hembygds-kunskap bör man följa en på förhand uppgjord detaljerad plan, i vilken man söker tillgodose såväl kraven på allsidighet och grundlighet som på omväxling och rytm i barnens arbete.

Geografi och naturkunninghet

Undervisningen i geografi har till uppgift att ge barnen en för deras mottaglighet avpassad kunskap om Sverige, dess natur och

arbetsliv samt någon kännedom även om den övriga världen. Barnen skola därvid även lära sig förstå och använda karta.

Undervisningen i naturkunnighet skall avse att ge barnen någon kännedom om de för människan mest bekanta växterna och djuren, deras liv och livsbetingelser m. m., att lära dem förstå några av de vanligaste naturkrafterna och deras användning i människans tjänst samt att ge dem någon insikt i människokroppens byggnad och förrättningar samt i hygienens bud.

Undervisningen i geografi och naturkunnighet bör förläggas till skilda perioder, under vilka man företrädesvis sysslar med geografi eller naturkunnighet. I viss utsträckning kunna också de båda delarna behandlas som olika sidor av samma uppgift, exempelvis då man talar om ett landskap med typisk djur- och växtvärld.

Djur och växter upptagas eljest i regel till behandling, då tillfälle gives till direkta iakttagelser och då det för övrigt så lämpar sig med hänsyn till föreliggande situation.

Det stoff, som upptages till behandling, bör kunna på ett påtagligt sätt åskådliggöras eller nära anknytas till sådant, som för barnen är väl bekant. Skildringarna av främmande trakter och förhållanden böra företrädesvis röra sådana avsnitt av naturen och arbetslivet, som barnen kunna förstå utifrån sina erfarenheter av omgivningen och som dessutom kunna åskådliggöras med lämpliga illustrationer. Dessa skildringar böra vara fylliga och levande. Där- emot bör undervisningen icke omfatta mera abstrakta och svårförståeliga resonemang eller belastas med för många minnessaker. Lämpliga utgångspunkter för skildringarna av de främmande länderna erbjuda exempelvis apelsiner, bananer, kaffe, te, kryddor, bomull, silke, gummi, oljor, kol o. s. v.

Utöver den undervisning i hälsolära, som skall förekomma i anslutning till vår kropps byggnad och förrättningar, bör läraren under hela skoltiden söka inlära vissa viktiga hälsoregler och inöva goda hygieniska vanor hos barnen.

Vid anordnandet av försök bör man nöja sig med att påvisa sådant, som direkt kan iakttagas, men undvika mera teoretiska utläggningar och förklaringar. Av största vikt är också, att barnen lära sig se och förstå företeelserna sådana de uppträda i det praktiska livet.

Undervisningen i kartläsning bör föregås av enkla övningar i sandlådan samt övningar att teckna iakttagna föremål ute i naturen med symboler. Den första kartan bör vara ett mellanting mellan landskapsbild och karta, och barnen böra kunna med ledning av densamma utpeka de olika föremålen och med hjälp av kartan förflytta sig till olika punkter. Så småningom bör sådan karta utbytas mot ett avsnitt av generalstabens karta för omgivningen, helst i skalan 1:50 000 eller större. Först när en sådan karta grundligt inlärts med sina olika, den iakttagna naturen direkt motsvarande tecken, bör man övergå till inlärandet av vanlig skolkarta.

Även den vanliga kartan kan emellertid i början ges mera åskådlighet och

intresse, genom att städer och orter få representeras av någon bild och att i kartfälten placeras växter, djur etc., som äro utmärkande för områdena.

Kartläsningen bör begränsas till de mera ytliga och påtagliga företeelserna. Tydningen av karttecken för mera invecklade geografiska förhållanden ligger utanför den sinnesslöes möjligheter. Kartan bör för den sinnesslöe framförallt ha den betydelsen, att den grupperar och åskådliggör minnesstoffet och ger honom en föreställning om de olika geografiska föremålens läge i förhållande till varandra.

I anslutning till undervisningen i geografi och naturkunnighet böra anordnas lämpliga arbetsövningar, exempelvis kartritning, samling av bilder, teckning, små uppsatser och dyligt, som sammanföras i särskilda arbetsböcker. Dessa övningar liksom arbetsövningar av annat slag kunna antingen ordnas som grupparbeten eller som enskilda arbeten.

Vid undervisningen i dessa sakämnen bör man också komma ihåg att en stark begränsning av antalet namn och andra minnesenheter är nödvändig och att ett tillfälligt inlärande av en mängd minnesstoff är av långt mindre värde än stadigvarande kunskaper av mindre omfattning.

Historiska berättelser

De historiska berättelserna skola ha till syfte att ge lärjungarna kunskap om några mera betydande perioder, händelser och gestalter i Sveriges historia och att lära dem förstå, att en utveckling skett från primitiva stadier till mera ordnat samhällsliv.

Kronologiskt sammanhang i berättelserna är icke nödvändigt, utan varje skildring kan utformas som en enhet oberoende av sitt sammanhang. Valet av berättelser bör dock ske efter viss plan, så att vissa tidsepoker kunna framträda såsom karakteristiska enheter, exempelvis stenåldern med sina grottor och primitiva redskap, vikingatiden med sina härfärder, riddartiden med sin ridderlighet och sina torneringar, medeltiden med kloster, munkar och nunnor o. s. v. Dessa olika avsnitt kunna lämpligen illustreras med belysande teckningar, som sammanföras till helhetsplanscher över tidsavsnittet och tjäna som fäste för lärjungens minne och utgångspunkt för hans fantasi.

Lärjungen bör bibringas en känsla av att det finns hjältar även i fredens värv och att också dessa lagt i dagen mod och självpoffring och därför äro förtjänta av tacksamhet och beundran.

Likaså bör lärjungen få lära sig betydelsen av fred och samförstånd mellan människor och folk.

Medborgarkunskap

Undervisningen i medborgarkunskap har till uppgift att ge lärjungarna någon inblick i samhällslivets funktioner, framförallt de

viktigaste momenten i statens och kommunens styrelse och förvaltning.

Med hänsyn till svårigheten att på detta område, där eleverna sakna all erfarenhet, kunna ge begreppen tillräcklig åskådlig och klarhet är det nödvändigt, att undervisningen begränsas till de mest påtagliga dragen i samhällsbyggnaden. Det torde också vara behövt, att stoffet på något sätt åskådliggöres, antingen med särskilda arrangemang i klassen eller med modeller och bilder. Så kunna exempelvis beslutande församlingar, såsom styrelser och nämnder lämpligen åskådliggöras med leksaksfigurer i papp ordnade kring ett bord, där bl. a. ordföranden med sin klubba och sekreteraren med sitt protokoll få tjäna som hållpunkter för beskrivningen över hur ärenden föredragas och beslut fattas. På samma sätt böra lämpligen bilder över slottet, riksdagshuset, ett ålderdomshem etc. få tjäna som utgångspunkter för beskrivningen av regering och riksdag, omsorgen om de gamla etc.

I samband med skildringen av samhällets institutioner och funktioner bör hos lärjungen väckas känsla för lojalitet mot samhället och hos honom inskräpas vikten av arbetsamhet, sparsamhet, nykterhet etc.

Sång

Sångundervisningen har till uppgift att skänka stämning och omväxling åt skolarbetet, att väcka håg för sång och öva sinnet för rytm, att utbilda rösten och det musikaliska gehöret samt att tillföra barnen ett förråd av sånger och psalmer att sjungas inom och utom skolan.

Barnen böra vänjas att när de sjunga intaga en ledig kroppshållning samt att sjunga med lösa läppar, med tillräcklig öppning mellan tandraderna och utan spänning av tungan, käk- och svalgmuskulerna. Tonbildningsövningar böra ej ges alltför formell karaktär, utan avspänningen etc. bör åstadkommas genom barnets inriktning på sången såsom en del av en handlingskedja, som utlöses av sångens text och rytm. I detta avseende spelar sångleken en mycket stor roll. Om läraren, när barnen lära exempelvis barnvisan Baka, baka kaka, vem ska kakan smaka, låter barnen leva sig in i handlingen och agera de olika momenten i visan, få rytm och ton ofta av sig själva den mjukhet och charm, som man vill vinna. Barnet frigör sig vid inlevelsen från spänningen och kommer in i talspråkets levande rytmer och melodier, som således omedvetet övergå i sång. Denna naturliga avkoppling av spänningarna och inkoppling på mjuka övergångar mellan talet och sången bör läraren utnyttja, samtidigt som han har blicken öppen för sångteknikens krav ur mera formella synpunkter. Inlevelsen i sångens innehåll och barnets inriktning på att låta sången bli ett led i ett dramatiskt berättande eller beskrivande löser ofta på ett enkelt sätt även frågorna om sångtekniken. Endast i den mån så i vissa fall är av behovet påkallat, böra mera formella övningar insättas.

Rytmen har även självständigt värde, i det att den har förmåga att lösa bundna krafter hos barnet och ge uttryck åt sådana känslor och stämningar, som eljest lätt stängas inne. Med rytmens hjälp kan barnet förmås att gå vida utöver sin vanliga handlingsförmåga och ge handlingen fart och intensitet. Rytmen ger också barnet tillfälle till estetisk njutning.

Barnets känsla för rytm väckes och utvecklas genom lämpliga rytmiska övningar och lekar. Som lämplig komplettering till dessa kan man även använda sig av s. k. rytmorkester, d. v. s. vissa slaginstrument, som spelas efter förenklade nottecken. Notläsning i egentlig bemärkelse bör icke inläras i sinnesslöskola, utan melodierna böra inläras efter gehör.

Sång och sånglekar böra ofta förekomma såsom omväxling och led i den övriga undervisningen. Sångerna böra väljas så, att de passa olika sammanhang. Vid skoltidens slut böra barnen om möjligt ha ett litet förråd av de vanligast förekommande sångerna, bl. a. de s. k. stamsångerna.

Gymnastik, lek, idrott och friluftsvksamhet

Undervisningen i gymnastik, lek, idrott och friluftsvksamhet har till uppgift att genom lämpliga kroppsövningar befordra barnens sunda och allsidiga utveckling, att lösa motoriska hämningar, att vänja barnen vid god kroppshållning och ett för det praktiska livets arbetsuppgifter ändamålsenligt rörelse- och vilosätt samt att hos dem väcka lust för fortsatta stärkande kroppsövningar och såmedelst befordra deras hälsa och levnadsglädje.

Kursplanen är avsedd att tjäna som huvudsaklig ledning. Då stor åldersskillnad förefinnes mellan lärjungarna i samma läraravdelning, böra de uppdelas i grupper, som delvis sysselsätts var för sig med övningar och rörelser, som passa för respektive åldersstadier.

Så långt möjligt skall den omedelbara imitationen användas i undervisningen, och vid fristående gemensamhetsövningar kan kommenderingen ofta inskränkas till en uppmaning »gör som jag» jämte förevisning, tills barnen kommit i gång, varefter de själva kunna fortsätta. Förevisningar och muntliga instruktioner böra aldrig taga någon nämnvärd tid från barnens egna övningar, och därför bör icke gärna mer än en eller högst två svårlärda övningar förekomma i varje lektion. Ett övningsprogram bör till sin huvudsakliga del bestå av rörelser, som barnen redan ha lärt sig att utföra. Långa uppehåll med överksamhet för ett större eller mindre antal lärjungar böra undvikas. En del rörelser kräva visserligen då och då, särskilt vid inövningen, långsam fart för förvärvandet av rätt teknik. Barnen böra dock fortast möjligt tränas till ett snabbt men ändå lugnt och så vitt möjligt ledigt utförande av rörelsen under god hållning.

Om intresset under en lektion synes vara på väg att slappna, kan det vara lämpligt att inskjuta någon kortvarig uppiggande lek, en löpning eller dylikt.

Då rytmiska övningar i många fall visat sig äga god förmåga att i gynnsam riktning påverka efterblivna barns utveckling såväl i kroppsligt som i andligt avseende, böra rytmiska rörelser i stor utsträckning ingå i dessa barns gymnastik, och varje rörelse, vars natur så tillåter, bör övas rytmiskt. Takten kan markeras genom räkning, handklappning, stampning, sång, musik etc.

Som särskilt lämpliga för sinnesslöa barn må framhållas sådana kroppsövningar, som sätta alla eller de flesta av kroppens större muskelgrupper i jämförelsevis lindrigt men uthålligt arbete och som därjämte ställa lindriga krav på barnens intelligens men desto större på deras imitationsförmåga. Sådana övningar äro t. ex. gång och löpning, vandringar i lätt terräng, livlig dans, fria och bundna hopp, kombinerade spring- och kastlekar; krypningar, klättringar och balansövningar; simning samt skridsko- och skidåkning. Mindre lämpliga äro däremot brottningar och mera våldsamma kamplekar.

Därjämte böra även mera formbestämda gymnastiska rörelser övas. Dessa måste emellertid vara av jämförelsevis enkel typ och sålunda icke ställa för stora krav vare sig på lärjungarnas skicklighet eller på deras uthållighet. Lämpliga övningar av detta slag äro starkt uttagna imitationer av arbetsrörelser, såsom sågning, huggning, hyvling, skurning o. s. v. Mera krävande formbestämda rörelser böra i en dagövning inramas av roande och intressebetonade övningar.

Övningar i syfte att lära barnen se upp och visa sinnesnärvaro böra ofta förekomma. Övningar av detta slag ingå i ett flertal enkla springlekar och förekomma därjämte i avsevärt mera krävande form i vissa bollekar, där det gäller att få tag i bollen och enligt givna spelregler vidarebefordra den på ändamålsenligt sätt.

Enkla former av jämviktsrörelser, som gradvis uppöva barnens förmåga att behärska och koordinera sina rörelser, böra regelbundet ingå i gymnastikövningarna. Därvid böra dock, med hänsyn till barnens kläna nervkontroll, redskapen alltid placeras jämförelsevis lågt.

Då sinnesslöa barn i allmänhet ha stor benägenhet att krampaktigt spänna även sådana muskelpartier, som icke behöva tagas i anspråk vid utförande av en viss rörelse, böra i samtliga klasser särskilda spännings- och avspänningsövningar förekomma, först i syfte att lära barnen uppfatta skillnaden mellan spänning och avspänning och därefter för att lära dem avpassa muskelarbetet efter förefallande behov. Som spännings- och avspänningsövningar lämpa sig sådana bäst, som omfatta hela kroppen, exempelvis ryggliggande eller stående allmän hård »hopknytning» och mjuk »upplösning» av muskulaturen.

Läraren bör även utanför de egentliga gymnastikövningarna söka främja barnens kroppsliga utveckling och sålunda bibringa dem goda vanor med avseende på kroppshållning, rörelser samt vilo- och arbetsställningar.

Ofta kan det vara lämpligt att som omväxling under skolarbetet låta barnen på lärorummet utföra några lätta gymnastiska rörelser eller spännings- och avspänningsövningar. Särskilt vid skrivning torde övningar av detta slag böra förekomma, då barnen ofta ha benägenhet att krampaktigt spänna musklerna.

Den ordnade lekens betydelse som ett verksamt medel för lärjungarnas sociala fostran bör uppmärksammas. Kamplekar böra dock i allmänhet undvikas.

Vid lämplig väderlek kan inomhusgymnastik med fördel utbytas mot lek och idrottsövningar i det fria.

Friluftsverksamheten för övrigt bör omfatta terränglekar, enkla orienteringsövningar samt trafikundervisning, varvid i tillämpliga delar följas de anvisningar för friluftsverksamheten, som utfärdats för rikets folkskolor.

Slöjd

Undervisningen i slöjd har till uppgift att utveckla lärjungarnas arbetsduglighet och väcka deras arbetshåg, att bibringa dem förmåga att förfärdiga enkla och nyttiga föremål av olika material samt att hos dem utbilda god smak och praktiskt omdöme.

Slöjdundervisningen har i sinnesslöskolan en fundamental betydelse för lärjungens hela utveckling och för hans möjlighet att i framtiden reda sig i det praktiska livet. Det fostrande momentet i slöjdövningen är viktigare än det rent hantverksmässiga. Läraren bör därför noga planlägga arbetet, så att det ger mångsidig övning såväl för handen som för uppfattning och karaktär.

Lärjungar med ringa uthållighet böra i början övas med arbeten, som snart bli färdiga, och först så småningom tränas till större uthållighet. Trötthet och leda vid arbetet bör undvikas. Hänsyn bör tagas till lärjungarnas olika uthållighet. För många lärjungar är det således mindre lämpligt att behöva sysselsättas med samma arbete två slöjdtimmar å rad, för andra kan det vara ett missgrepp att bryta ett arbete, som fångar deras intresse och med vilket de gärna syssla flera timmar i följd. Man bör undvika större arbeten, där samma arbetsmoment oupphörligt upprepas, och i stället välja arbeten, som ge möjlighet till omväxling och lämplig stegring av svårighetsgraden, samtidigt som de äro uppfostrande ur andra synpunkter.

Vid valet av arbeten bör även den synpunkten beaktas, att det som förfärdigas skall vara användbart och behövt, exempelvis för lärjungarnas lekar, för hemmet, för undervisningen, för lärjungens eget behov, för skolhemmet, för scoutarbetet o. s. v. Därigenom får arbetet mening och mål.

På lågstadiet, då både flickor och gossar undervisas i samma handarbete, böra följande övningar förekomma: kartong- och trädningsarbeten, enkel sömnad på glest tyg, stickning med 2 stickor samt tillverkning av enklare leksaker, t. ex. tömmar, bollar och vaxduksdjur.

För flickorna böra sedan förekomma olika slag av kvinnlig slöjd, såsom virkning, stickning med 5 stickor, praktiska sömnadslag (fällstygn, kaststygn, maskinsöm, knapphål, isättning av knappar), vävning, stoppning, lagning, knyppling samt prydnadssöm.

Gossarna böra företrädesvis övas i träslöjd, vilken bör omfatta tillverkning av barkarbeten, leksaker, undervisningsmateriel och nyttosaker. I övningarna

böra ingå sådana arbetsmoment som sågning, filning, hyvling, olika sammanställningar samt målning och betsning.

Andra slöjdarter, som kunna förekomma, äro borstbinderi, mattflätning, skomakeri, korgmakeri och metallslöjd.

För både gossar och flickor lämpa sig dessutom halmarbeten och pappslöjd.

På grund av den stora olikhet med avseende på anlag och utveckling, som råder mellan lärjungarna i en sinnesslöskola, bör varje elev få fortskrida i arbetet allt efter förmåga och vunen färdighet, oberoende av kamraterna. Uppgifternas svårighetsgrad och kraven på noggrannhet i utförandet böra anpassas efter lärjungarnas förmåga och aldrig ställas så höga, att arbetsglädjen går förlorad.

Slöjdundervisningens stora betydelse som etiskt fostrande (renlighet, noggrannhet, uthållighet, hjälpsamhet, arbetsglädje) eller som intellektuellt utvecklande i olika riktningar bör städse uppmärksammas. Slöjdundervisningen utgör i nämnda avseende en av sinnesslöskolornas värdefullaste tillgångar.

Med hänsyn till de många olika slöjdarbetena och deras olika utformning på olika anstalter är det önskvärt, att på varje anstalt en mera detaljerad plan uppgöres för detta ämne.

Hushållsgöromål

Undervisningen i hushållsgöromål har till uppgift att bibringa lärjungarna grundläggande insikter och färdighet i de inom ett hem vanligen förekommande hushållsgöromålen, vänja dem vid ordning, renlighet och sparsamhet, utveckla deras praktiska förmåga samt hos dem väcka aktning och håg för husliga sysslor.

När undervisningen utsträcker sig över två eller tre år för hel avdelning eller enskild lärjunge, bör vid planläggningen stor uppmärksamhet ägnas åt att en lämplig stegring av svårigheterna iakttages.

Samtidigt med att nya arbetsuppgifter med ökad svårighet tillkomma, bör stor vikt läggas vid upprepad övning av det redan inlärd i syfte att träna lärjungarna med avseende på arbetstakt, noggrannhet och självständighet i utförandet.

I övrigt böra beträffande hushållsgöromål de i undervisningsplanen för rikets folkskolor givna anvisningarna i tillämpliga delar följas.

Trädgårdsskötsel

Undervisningen i trädgårdsskötsel har till uppgift att genom trädgårdsarbete och i anslutning därtill meddelade anvisningar bibringa lärjungarna en grundläggande kännedom om skötseln av en mindre hushållsträdgård samt därigenom hos dem väcka intresse och håg för arbetet i jorden samt kärlek till naturen.

Då arbetet i skolträdgården för de svagt begåvade barnens del i och för sig är ett värdefullt komplement till den övriga undervisningen och även kan bli av betydelse för deras yrkesutbildning och framtida sysselsättning, bör undervisning i trädgårdsskötsel om möjligt alltid förekomma i sinnesslöskola. Lärjungarna böra beredas tillfälle att delta i sådan undervisning under två eller flera fullständiga växtperioder.

Om förhållandena i övrigt göra en sådan anordning möjlig, är det lämpligt, att någon del av skolträdgården ordnas på sådant sätt, att varje lärjunge får ett eget trädgårdsland att under ledning själv sköta.

Önskvärt är även, att lärjungarna få biträda med vården av krukväxter och fönsterträdgårdar i skolrummen.

De möjligheter till iakttagelse av växt- och djurlivet, som arbetet i skolträdgården erbjuder, böra flitigt utnyttjas, och undervisningen i naturkunnighet bör i stor utsträckning anknytas till de sålunda gjorda iakttagelserna.

Allmän anmärkning

Med hänsyn till den stora skillnad, som ofta föreligger i lärjungarnas förutsättningar att tillägna sig undervisningen i de olika ämnen, gäller vad i det föregående sagts om målet för undervisningen mera som allmänna riktlinjer än som krav för varje lärjunges utbildning i ämnet. Det väsentliga blir, att lärjungen bibringas de kunskaper och färdigheter, för vilka han har förutsättningar och att avvägningen av kurserna sinsemellan sker med hänsyn till lärjungens bästa, sett ur helhetssynpunkt.

För all undervisning i sinnesslöskolan gäller dessutom, att den skall vara åskådlig, lättfattlig och medryckande samt att den skall taga hänsyn såväl till lärjungarnas svaga fattningsförmåga som till deras långsamma arbetstempo, fluktuerande uppmärksamhet och ringa uthållighet.

Kursplaner

Försöksavdelningen (2-årig)

Uppfattnings- och reaktionsövningar samt verksamhetsövningar.

Övningar att uppfatta, särskilja och benämna vanliga färger, former, dimensioner, lägen, riktningar, avstånd, stoffer och deras egenskaper, känsel-, smak-, lukt- och hörselintryck m. m.

Enkla koordinationsövningar för handlingsreaktioner och muskelsinne samt övningar att snabbt och säkert reagera ändamålsenligt på vissa retningar eller tillsägelser.

Verksamhetsövningar av mera komplicerad karaktär, vilka dels komponeras som tillämpningsövningar till de enklare funktionsövningarna, dels ock ingå som led i vardagsbestyren.

Talövningar.

Samtal i anslutning till verksamhetsövningar.

Övningar i riktigt uttal och korrigerering av talfel.

Övningar att eftersäga uttryck, satser och små meningar.

Inläring av enkla ramsor, där rim och rytm stödja minnet och ge intresse åt inlärandet.

Sång och sånglekar.

Enkla sånger och sånglekar, som ansluta sig till verksamhetsövningarna och ha berättande, dramatiserbart innehåll.

Gymnastiska lekar.

Lekrörelser, som avse att uppträna barnets rörelseteknik och få det att reagera snabbt och säkert på givna uppmaningar.

Smålekar och rörelsesagor. Bollekar och andra lekar, som uppöva precision och påpasslighet.

Rytmiskt betonade rörelser och lekar.

Arbetsövningar och småbarnsslöjd.

Småslöjd av olika slag, som uppövar barnets händighet, ger det skaparglädje och vänjer det vid arbete på egen hand.

Den egentliga skolavdelningen

Grundkursen (2-årig)

Kristendomskunskap.

Enkla berättelser med etiskt innehåll ur vardagslivet och dikten.

Enkla samtal om Gud såsom vår Fader och Skapare samt om himmelen och änglarna.

Berättelser om Jesu födelse och barndom.

Enkla berättelser ur Gamla testamentet, exempelvis Jakobs dröm och Josefs historia.

Bordsböner och aftonböner. Några enkla minnesord, t. ex. Du skall hedra far och mor, Älska Gud och hålla hans bud, Gör mot andra, som du vill att andra skall göra mot dig.

Några enkla sånger och psalmer.

Modersmålet.

Samtalsövningar i anslutning till undervisningen i hembygds-kunskap.

Fortsatta övningar för att vinna ett tydligt och vårdat uttal.

Övningar att uppfatta enkla berättelser och sagor, som berättas av läraren, samt att återge dessa med ledning av lärarens frågor.

Inlärande av enkla sångtexter och andra enkla texter, som lämpa sig för rytmiskt och dramatiskt framförande.

Grundläggande läsövningar med sammanläsning av ljud till stavelser och ord samt läsning av enkla uttryck, satser och meningar efter noggrann förberedelse.

Skrivning av bokstäver och ord efter förebild samt nedskrivning av enkla, ljudenligt tecknade ord och uttryck efter gehör eller efter lärarens diktamen.

Inlärande av stavningen hos några av språkets vanligaste ord, exempelvis han, hon, honom, henne, oss, den, det, dem, och. (Ord med självklar stavning inläras ej som särskilda stavningsfall, ex. vi, de, för, mot, o. s. v.).

Inlärande av prydlig textstil.

Räkning.

Övningar i att räkna, uppfatta, benämna och beteckna tal inom talområdet 1—20. Inlärande av motsvarande ordningstal. Enkla talserier. Sammanläggning och fråndragning inom samma talområde med hjälp av åskådningsmedel. Inlärande av additionstal för »tian» (1 + 9, 2 + 8, 3 + 7, 4 + 6 och 5 + 5), för talparen 3 + 3, 4 + 4, 5 + 5 o. s. v. upp till 20, samt i mån av tid några andra dylika kombinationer.

Mynt inom talområdet samt begreppet »timme».

Hembygdskunskap med arbetsövningar.

Samtal och iakttagelser om klassen, klassrummet och hemmet (skolhemmet), familjen, vår kropp och våra kläder, våra husdjur och vår föda, traktens djur och växter samt om tidsindelningen (veckans dagar, årstiderna, kyrkliga högtider, klockans timal).

I samband härmed lämpliga arbetsövningar, som skärpa iakttagelserna och befordra kunskapsinhämtandet, samtidigt som de uppöva lärjungens händighet och vänja honom vid självständigt skapande arbete.

Sång och sånglekar.

Enkla barnvisor, sånger och sånglekar med berättande och dramatiserbart innehåll.

Lätta psalmer, som lämpa sig för morgon- och aftonbönen, och sådana, som inläras i samband med kristendomsundervisningen.

Gymnastiska övningar och lekar.

Lätta, kortvariga lekar, såsom kastlekar med stora, mjuka bollar samt springlekar, övade inomhus och i det fria.

Gymnastiska lekrörelser, särskilt rytmiska, ägnade att tilltala barnens fantasi.

Lätta övningar, som kräva ringa ansträngning och ansluta sig till barnens egna, fria rörelseformer, lätta hopp, balansrörelser på golv och ovänd bänk; mycket enkla hållningsrättande rörelser samt spännings- och avspänningsövningar.

Slöjd.

Syslöjd och småslöjd (halmarbeten och enkla träarbeten m. m.) för både gossar och flickor.

Mellankursen (2-årig)

Kristendomskunskap.

Begränsat urval av berättelser ur Gamla testamentet: kort repetition av Josefs historia, om Moses och Israels folk, Samuel, Davids historia.

Begränsat urval av berättelser ur Nya testamentet: repetition av julberättelserna, valda berättelser ur Jesu liv och verksamhet, exempelvis Johannes Döparen och Jesu dop, Jesus kallar sina lärjungar, Jesus predikar på berget, några av Jesu underverk, liknelserna om den barmhärtige samariten och den förlorade sonen, Jesus välsignar barnen, Sackeus, Jesu vänner och fiender, Jesu lidande och död, uppståndelse och himmelfärd.

Bönen Fader Vår och Välsignelsen. Några enkla minnesord ur bibeln. Några av budorden.

Något om psalmboken och någon psalmförfattare, exempelvis J. O. Wallin.

Några enkla psalmer och religiösa sånger.

Modersmålet.

Samtalsövningar i anslutning till undervisningen i hembygdskunskap.

Fortsatta övningar för att vinna ett tydligt och vårdat uttal.

Inlärande av enkla dikter och sketcher.

Läsning av enkla texter, vars innehåll ligger barnen nära. Övning i att återge det lästa och att förstå betydelsen och användningen av vissa språkuttryck, som påträffas i texten.

Övning i tyst läsning i anslutning till arbetsövningar i hembygdskunskap m. m.

Skrivning efter gehör eller lärarens diktamen av enkla texter, som förut varit föremål för inlärande. Särskilt inlärande av några av språkets vanligaste ord, vilkas stavning kan bli föremål för tvekan.

Förberedande uppsatsövningar och enkla uppsatser, bl. a. i brevform.

Inövning av vanlig skrivstil vid särskilda välskrivningstimmar och i samband med andra skrivuppgifter.

Räkning

Övningar i att räkna, uppfatta, benämna och beteckna tal inom talområdet 1—100 i förening med enkel huvudräkning.

Skriftlig räkning omfattande sammanläggning och frändragning inom nämnda talområde.

Talserier och multiplikationstabeller för talen 2, 3, 5 och 10.

Inlärande av mynten, meter, decimeter, centimeter, kilogram, hektogram och liter. Mätningar och vägningar med nämnda mått och vikter och i samband därmed inlärande även av begreppet halv meter, halv liter o. s. v.

Övning att »leka handelsbod».

Hembygds-kunskap med arbetsövningar.

Förberedande geografiundervisning: huvudväderstrecken, väder och vind, termometern; fortlöpande väderleksiakttagelser.

Mätning och kartläggning av klassrummet, skolvåningen och skolans område.

Olika terrängförhållanden, sjö, å, berg och dal, slätt och kulle. Skillnaden mellan stad och land. Post, järnväg, affärer, trafik m. m.

Kroppens byggnad och hygien. Våra viktigaste beklädnadsmaterial. Vår föda och de viktigaste sädeslagen, köksväxterna och andra kulturväxter samt våra husdjur.

Några av traktens däggdjur, som icke tidigare medhunnits. Flyttfåglar och stannfåglar, simfåglar, rovfåglar.

Insjöns vanligaste fiskar.

Trädgården på våren och hösten. Iakttagelser vår och höst av lövträden. Lökväxterna eller vårblommorna som grupp.

Året och dess indelning i månader och dagar. Datum och dagar för vissa högtider. Klockan (övas fortlöpande).

Arbetsövningar av skilda slag för att befästa och berika det inlärd.

Sång och sånglekar.

Sånger och sånglekar av något större svårighetsgrad än för grundkursen.

Ytterligare ett antal lättare psalmer.

Gymnastik, lek, idrott och friluftsvksamhet.

Lätta gymnastiska övningar (ofta imitationer av rörelser, som förekomma i det praktiska livet), utförda i enkla utgångsställningar med och utan redskap; balansrörelser på golv, ovänd bänk, bänkribba eller mycket låg vänd bom; klättringsövningar på ringa höjd och över hinder; lätta hopp; enkla hållningsrättande rörelser samt spännings- och avspänningsövningar.

Gång och löpning; sånglekar, rytmiska övningar.

Enkla spring- och bollekar, övade inomhus och i det fria.

Idrottsövningar, omfattande begynnande övningar i simning, skridskoåkning, skidåkning och kälkåkning, där förhållandena sådant medgiva.

Terränglekar.

Slöjd.

För flickorna syslöjd, för gossarna träslöjd.

Övre kursen (2-årig)

Kristendoms-kunskap.

Begränsat urval av lämpliga berättelser ur Gamla testamentet.

Om kyrkoåret och dess högtider. I samband därmed något om kyrkan, gudstjänsten, psalmboken och evangelieboken.

Något om den kristna kyrkans uppkomst och första utveckling samt några enkla berättelser och livsbilder ur kyrkans historia, exempelvis aposteln Paulus, Ansgar, Nordens apostel, Birgitta och klosterväsendet, Luther och reformationen, Olaus Petri, någon missionär.

Något om bibelns tillkomst och innehåll.

Läsning direkt ur bibeln av några kända berättelser och liknelser, några valda bibelord, något kapitel ur Apostlagärningarna samt någon psalm ur Psaltaren.

Inlärande av några enkla bibelord, psalmer och sånger i anslutning till den övriga undervisningen i ämnet. Inlärande av de budord, som icke tidigare inlärts.

Modersmålet.

Samtalsövningar i anslutning till kursen i övrigt. Enkla försök till mera sammanhängande muntlig framställning.

Läsning av stycken med klart och enkelt språk, företrädesvis med innehåll, som ansluter sig till den övriga undervisningen.

Tyst läsning i förening med samtal och muntligt eller skriftligt besvarande av frågor.

Övningar att med hjälp av innehållsförteckning och register söka reda på önskade upplysningar i enklare uppslagsböcker.

Rättskrivnings- och uppsatsövningar med något ökade fordringar. Brevskrivning.

Vård av skrivstilen i samband med alla skrivövningar. En och annan särskild välskrivningstimme.

Räkning.

Övningar i att räkna, uppfatta, benämna och beteckna tal inom talområdet 1—1 000.

Huvudräkning inom talområdet 1—100.

Multiplikationstabellerna så vitt möjligt fullständigt inlärd.

Skriftlig addition, subtraktion och multiplikation inom talområdet 1—1 000, dock med högst tvåsiffrig multiplikator. Division, även med rest, med divisor upp till 10.

Mätningar och vägningar med förut använda mått och vikter samt dessutom inlärande av samtliga mynt och sedlar, millimeter, mil, kilometer, gram, deciliter, hektoliter, dussin och minuter. I samband med vägning och mätning inläras begreppen fjärdedels meter, liter, kilogram och timme.

Någon övning i sortförvandling.

Övningar i att skriva och uppfatta kronor och ören, tecknade som decimalbråk.

Geografi och naturkunnighet.

Hemsocknen, närmaste stad samt hemlandskapet, grundligare behandlat, samt Sveriges övriga landskap i lämplig sammanfattning.

Något om Nordens länder och folk. Något om jordklotet, världsdelar och världshav. Korta skildringar om länder och folk, typiska utländska djur och växter m. m.

Djurens och växternas indelning: däggdjur, fåglar, fiskar, kräldjur, insekter; träd, buskar, örter och svampar med belysande exempel.

Groningsförsök, befruktning, frukt- och fröspridning.

Naturiakttagelser och uppfostran till »naturvett».

Almanackan och klockan.

Arbetsövningar i anslutning till kursplanen.

Historiska berättelser.

Berättelser om Sveriges forntid och medeltid, om möjligt i anslutning till lokala historiska minnen.

Några av Sveriges konungar och andra mera betydande svenska historiska personligheter, såsom Birger Jarl, Engelbrekt, Gustav Vasa, Gustav II Adolf, Karl XII, Linné, Gustaf III, Ling, John Ericsson, Peter Wieselgren, Artur Hazelius och Selma Lagerlöf.

Några av världshistoriens stora gestalter, såsom Gutenberg, Columbus, James Watt, Florence Nightingale, H. C. Andersen och Edison.

Sång och sånglekar.

Fortsättning av tidigare kurser.

Gymnastik, lek, idrott och friluftsvärksamhet.

Enkla gymnastiska övningar, utförda såväl med som utan redskap; fortsatta jämviktsövningar; klättringsövningar på måttlig höjd; enkla hopp; hållningsrättande rörelser samt spännings- och avspänningsövningar.

Gång och löpningar; sånglekar, rytmiska övningar.

Lekar av olika slag med måttliga fordringar på uppmärksamhet, snarrådighet och snabbhet övade inomhus och i det fria.

Fortsatta idrottsövningar av de slag förhållandena medgiva och avpassade efter barnens krafter och utveckling.

Enkla orienteringsövningar i skog och mark.

Trafikundervisning.

Slöjd.

Flickorna företrädesvis syslöjd och vävning, gossarna företrädesvis träslöjd. Även andra lämpliga slöjdarter, exempelvis pappslöjd och knyppling. Försök till arbete efter förebild och mått.

Trädgårdsskötsel.

Sådd och plantering av köks- och blomsterväxter. Rensning och vattning. Skörd av frukter och bär.

Fortsättningskursen (2-årig)

Kristendomskunskap.

Då kristendomsundervisningen i fortsättningskursen är avsedd att komplettera den samtidigt pågående konfirmationsundervisningen, bör kursen fastställas i samråd med vederbörande konfirmationslärare. Kursen bör under alla förhållanden vara en utvidgning och fördjupning av kursen för den egentliga skolan.

Modersmålet.

Fortsatta övningar i högläsning ur lämplig läsebok.

Tyst läsning med muntlig eller skriftlig redogörelse för innehållet.

Tidningsläsning: dagshändelser, sportnyheter m. m., som kunna vara av intresse.

Fortsatta rättskrivningsövningar och uppsatsövningar, bl. a. brevskrivning.

Enkla skrivelser av praktisk art. Ifyllande av blanketter m. m.

Räkning.

Fortsatta övningar i addition, subtraktion, multiplikation och division med enkla tal.

Fortsatt användning av decimalkommat för att beteckna fördelning i kronor och ören vid räkning med penningar.

Någon övning i att använda tågtidtabellen.

Förande av enkel kassabok.

Geografi och naturkunnighet.

De viktigaste främmande länderna, deras natur och folk och deras huvudstäder.

Något om Sveriges export och import.

Människokroppens byggnad och förrättningar.

Arbetsövningar i anslutning till kursplanen.

Medborgarkunskap.

Något om hemkommunens (den kommun, där skolhemmet är beläget) styrelse och förvaltning.

Något om hur Sverige styres och förvaltas.

Sång.

Samma kursplan som för den egentliga skolavdelningen.

Gymnastik, lek, idrott och friluftsvksamhet.

I huvudsak samma övningar som för klasserna 5—6.

Dessutom för gossarna något mera idrottsbetonade övningar samt för flickorna folkvisedanser och enkla folkdanser.

Slöjd.

Utom sy- och träslöjd även halmarbeten, pappslöjd, vävning, knyppling, borstbinderi, mattflätning, skomakeri, korgmakeri och metallslöjd.

Hushållsgöromål.

Arbete i skolköket, omfattande enklare former av matlagning, valda så att de utgöra typer för de viktigare tillagningssätten, bakning och konservering samt dukning, upppassning och lättare rengöringssysslor; tvätt, mangling och strykning.

Teoretisk undervisning huvudsakligen i form av anvisningar i direkt anslutning till de praktiska övningarna; någon övning i att sammanställa lämpliga matsedlar; mycket enkla beräkningar; bordskick; hemmets hygien.

Trädgårdsskötsel.

Trädgårdslandens vårbehandling, rensning och vattning. Odling och skörd av frö-, rot- och bladköksväxter. Sådd och plantering av blomsterväxter. Trädgårdslandens höstberedning.

Plantering och vård av bärbuskar och fruktträd; fruktens skörd.

Skolans manuella linje

I skolans manuella linje bör teoretisk undervisning i egentlig bemärkelse icke förekomma utan utbildningen inriktas på praktiska sysselsättningar. Detta bör dock icke hindra, att lärjungarna även i denna linje bibringas vissa kunskaper och färdigheter av mera allmän karaktär. Således bör barnet lära sig de enkla begrepp och färdigheter, som krävas, för att det skall kunna kläda sig, äta etc. utan hjälp och för att det skall visa hyfsning och hövlighet i sitt umgänge med andra människor. Barnet bör också om möjligt lära sig att tala rent och att hjälpligt uttrycka sig i tal. Det bör om möjligt lära sig räkna vanlig ramsräkning till 20 och kunna ange ökning och minskning med ett eller två. Dessutom bör det lära känna

igen de vanligaste mynten och deras inbördes värden, ex. att man kan få två femöringar för en tioöring. I de särskilda fall, då ett barn i den manuella linjen kan lära läsa, bör lämplig hjälp lämnas barnet med läsövningen.

Barnet i den manuella linjen bör också lära sig känna stämning och andakt i samband med vissa yttre handlingar, exempelvis vid morgon- och aftonböner, vid psalmsång, vid vissa högtider etc. Vissa begrepp om Gud och om de mest primära etiska buden, såsom hänsynen till andra människor, böra också om möjligt bibringas barnen.

Verksamhetsövningarna från försöksavdelningen böra i den manuella linjen fortsätta och utvidgas till en praktiskt betonad undervisning i allt vad som rör förhållandena i barnets närmaste omgivning, så att barnets kunskap om denna får en viss avrundning och fördjupning.

Sång- och sånglekar böra flitigt övas, varvid ett antal enklare barnvisor och sånger inläras.

Undervisningen i gymnastik med lek och idrott bör framförallt åsyfta att lära barnen lystra, lyda, hava sina rörelser under kontroll, kunna övervinna vissa svårigheter m. m. samt dessutom att ge barnet den glädje, som kroppsrörelsen och leken skänker, och den uppfostran till samarbete med andra, som följer med en stor del av dessa övningar.

Det praktiska arbetet bör vara av omväxlande slag och anpassas efter vars och ens förmåga. De yngre barnen böra sysselsättas med klippning, vikning, modellering, halmslöjd, syslöjd, enkla träarbeten m. m. och de äldre böra få arbeta med mera yrkesbetonade slöjdarter, såsom syslöjd och vävnad, halmarbeten, pappslöjd, borstbindning, mattflätning, skomakeri, korgmakeri och träslöjd. Dessutom böra såväl gossar som flickor få delta i städnings- och rengöringsarbete samt i trädgårdsskötsel.

Med hänsyn till skiftande förhållanden i olika fall och den olikhet, som kan föreligga i fråga om barnens förutsättningar att överhuvud kunna inhämta kunskaper och färdigheter i visst ämne, behöva fasta timplaner icke tillämpas för annat än de praktiska ämnen. Den teoretiska undervisningen bör inskjutas där så lämpligen kan ske och anpassas efter de individuella fallen. Följande relationer mellan veckotiderna för de olika grenarna av undervisningen

angivas såsom uppslag att tjäna till ledning för arbetet med de yngre barnen:

Kristendom	Samtal och berättelser i samband med den dagliga morgonbönen
Verksamhetsövningar	cirka 4 lektionstimmar
Kunskap om omgivningen	» 2 »
Sång och sånglekar	» 3 »
Gymnastik och lek	» 3 »
Praktiska sysselsättningar	» 20 »

Innehållsförteckning

	Sid.
<i>Sinnesslöskolans ändamål och anordning.</i>	
Allmänna riktlinjer	5
Normer för lärjungarnas uppdelning på läraravdelningar	5
Sinnesslöskolans allmänna organisation	6
Sinnesslöskolans anordning med hänsyn till antalet läraravdelningar (olika skolformer)	7
Läroämnen och timplaner	7
Anmärkningar till timplanerna	8
<i>Sinnesslöundervisningens mål, arbetssätt m. m.</i>	
Allmänna synpunkter	10
<i>Målsättning och arbetsanvisningar för olika läroämnen.</i>	
Uppfattnings- och reaktionsövningar samt verksamhetsövningar	11
Kristendomskunskap	12
Modersmålet	13
Räkning	17
Hembygdskunskap med arbetsövningar	19
Geografi och naturkunnighet	21
Historiska berättelser	23
Medborgarkunskap	23
Sång	24
Gymnastik, lek, idrott och friluftsverksamhet	25
Slöjd	27
Hushållsgöromål	28
Trädgårdsskötsel	28
Allmän anmärkning	29
<i>Kursplaner.</i>	
Försöksavdelningen	30
Den egentliga skolavdelningen	31
Grundkursen	31
Mellankursen	33
Övre kursen	35
Fortsättningskursen	38
Skolans manuella linje	39